

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

2. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_769.
3. Бочарова Н. В. Методологічні засади боротьби світової спільноти з інтелектуальним піратством і контрафакцією. Актуальні проблеми держави і права, 2014. С. 424–428.
4. World Anti-Piracy Observatory. URL: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/creativeindustries/world-anti-piracy-observatory>.
5. Директива № 2004/48/ЕС Европейського парламенту і Ради ЄС об забезпеченні прав на інтелектуальну власність: міжнародний документ от 29 апр. 2004 № 2004/48/ЕС. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b39.
6. Угода «Про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності» від 19.11.2010. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_n31.
7. Operation OPSON V 2015. Report. O29. FP COPY// INTERPOL IGGH October 2016 EDOC#856910. 43 p.

ПРОБЛЕМАТИКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАВ НА СЛУЖБОВИЙ ВИНАХІД: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Шелест О. М.

Магістрантка ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Уткіна М. С.

к.ю.н., викладач кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

В умовах національного розвитку економіки та євроінтеграційних процесів України, одним із ключових напрямків науково-технологічного процесу для держави є прагнення до забезпечення на якісно новому рівні законодавчого врегулювання набуття та розпорядження правами на службовий винахід. Правове унормування та забезпечення службового винахідництва на сьогоднішній день в Україні перебуває на початку свого становлення та життєвого циклу. Саме зважаючи на вищевикладене, таке забезпечення вимагає застосування не тільки вже існуючих нормативно-правових норм, а і створення спеціального законодавства, що врегульовувало б питання, починаючи із моменту створення об'єкта службового винаходу аж до моменту початку процесу його комерціалізації, враховуючи при цьому інтереси винахідника та власника підприємства.

Вітчизняне законодавство містить декілька нормативно-правових актів, які регулюють дане питання. Проте, вони по-різному трактують та мають на меті вирішити визначення таких понять як об'єкт та суб'єкт права інтелектуальної власності на службовий винахід, замовник та винахідник, а також найголовніше – який обсяг прав має останній.

Одним з таких нормативно-правових актів є Закон України «Про авторське право і суміжні права», який визначає що саме є об'єктом авторського права [1]. Подібне значення містить також Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» [2]. У вищезазначених нормативно-правових актах насамперед йдеться про те, що всі майнові права за трудовим договором або стандартною заявою при прийнятті на роботу, будуть належати роботодавцю. В той же час, коли Цивільний кодекс України, а саме ст. 429 встановлює, що права належать спільно обом, тобто 50/50. Саме з цього моменту виникає колізійне положення, оскільки дані нормативні акти по-різному визначають, що саме може належати до даної категорії винаходів на як права мають обидві сторони. Слід також наголосити, що Цивільний кодекс України взагалі не застосовує такий термін як «службовий винахід», а натомість вживає «об'єкти, створені у зв'язку з виконанням трудового договору» [3].

Таким чином, як ми бачимо з вищенаведеного, всі три нормативні акти в певній мірі суперечать один одному, але всі три в той же час мають одне спільне – вони не врегульовують наступні питання:

1. правовий статус сторін та обсяг їх прав на такий винахід, а саме винахідника та власника винаходу або підприємства;
2. порядок оформлення прав на службовий винахід;
3. добросовісна грошова компенсація робітнику, службовцю за створений ним службовий винахід. На жаль, у вітчизняному законодавстві питання про розмір та порядок виплати грошової компенсації обмежується лише посиланням на трудовий договір у якому в довільній формі може зазначатися грошовий еквівалент винагороди.

У науковому правничому середовищі України досить широкий проміжок часу відбувається дискусія щодо вирішення цієї проблеми і це ще більше приводить до висновку про те, що ефективним напрямком її вирішення може стати дослідження закордонного досвіду та можливість його імплементації до вітчизняного законодавства [4].

В першу чергу, на нашу думку, слід взяти до уваги патентне законодавство Японії, а саме – ст. 29 (1) Патентного закону Японії №121 від 1959 року, яка чітко розділила службовий винахід на дві категорії: «службові» та «вільні» винаходи [5]. «Службові»

винаходи, в свою чергу, ототожнюють себе як такі, що створені під час виконання своїх трудових обов'язків та ті, які прямо підпадають під основний напрямок діяльності підприємства. «Вільні» винаходи в свою чергу, можуть бути створені тим самим працівником але не підпадають під категорію «службових». Закон визначив вичерпний перелік всіх обставин та об'єктів, які можуть підпасти під ту чи іншу категорію.

В той же час, даний Закон врегульовує друге проблемне питання для вітчизняного законодавства в плані виплати грошової компенсації за створений службовий винахід. Стаття 623 Цивільного кодексу Японії вказує на те, що при складанні трудового контракту, обидві сторони дають обов'язок керуватися Правилами трудового розпорядку де у випадку створення службового винаходу відповідна Рада перегляду службових винаходів в умовах підприємства, надасть характеристику службовому винаходу за всім стандартами та дійде висновку про обов'язкову грошову компенсацію, яка буде рівнозначною до рівня наукового винаходу [6].

Не менш актуальним прикладом при вирішенні проблемних питань українського законодавства в сфері регулювання майнових прав на службовий винахід є досвід США та ряду європейських країн. Зокрема, оптимальне вирішення даного питання містить спеціальне законодавство США, а саме – Патентний закон США, федеральне законодавство, закони окремих штатів та судові прецеденти). Основний закон містить виключну норму про те, що справедливий розподіл прибутків між замовником та винахідником є головною умовою чинності трудової угоди [7].

Що стосується прецедентної практики, то законодавство спирається на два основних підходи:

1. в угоді повинно чітко вказуватися на частку від розподілу прибутку на службовий винахід за умови передачі майнових прав винахідника роботодавцю;
2. в тому випадку якщо з певних причин трудова угода не була укладена, або була укладена в усній форму, то суд буде спиратися на те, що винахід автоматично є власністю працівника, тобто особи, яка створила об'єкт права інтелектуальної власності. Роботодавець при цьому буде мати пріоритетне право на отримання даного винаходу за умови, що останній зробив певний вклад у його створення (яким може вважатися оплата праці робітнику).

Однією з провідних країн світу за розмірами інвестицій у розвиток інтелектуальної власності є Фінляндія завдяки своєму досконалому законодавчому регулюванню сфери службових винаходів. Уся законодавча база в цій області сконцентрована на таких нормативно-правових актах як Закон про службові винаходи «656/1967(Act on the Right in

Employee Invention) [8], Закон про винаходи, що створені в університетах № 369/2006 (Act on the Right in Inventions made at Higher Education Institutions) [9].

Обидва нормативно-правові акти своїм головним принципом вказують, що працівник, який створив новий об'єкт інтелектуальної власності, буде мати такі самі права на свій винахід, як і інші винахідники, незалежно від умов створення об'єкта. Головною умовою, за якої власник підприємства може претендувати на винахід, окрім стандартних правил, використання винаходу повинно потрапляти під сферу діяльності підприємства роботодавця. Проте, ця вимога не буде враховуватися, якщо об'єкт створено за окремим дорученням (завданням) роботодавця.

Отже, з вищезазначеного можна дійти висновку, що при намірі врегулювання законодавчої колізії в Україні слід врахувати успішний закордонний досвід, в тому числі, практику Сполучених Штатів Америки, Японії та Фінляндії, що вирішує такі питання, як:

1. створення спеціалізованого законодавства;
2. чітке розмежування термінів та понять для подальшого визначення приналежності майнових прав.

Зважаючи а нашу думку, з таким підходом до вирішення даного питання можливо досягти успішного та ефективного правового регламентування для інтенсивного розвитку України в контексті економічної та технологічної сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993р. № 3792-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
2. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р № 3687-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.
3. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав: проект Закону України № 7539 від 01.02.2018 р. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63399.
5. Гаврилова Є. П. Патентний закон Японії. Москва, 1975. Переклад під редакцією Є. П. Гаврилова.
6. Вагацума С., Ариидзуми Т. Гражданское право Японии. Москва : Прогресс, 1983; кн. 1, 220 с.
7. Патентный закон США. Всерос. науч.-исслед. ин-т пат. информ. Москва: ВНИИПИ, 1996. 124 с.

8. Act on the Right in Employee Invention 29.12.1967/656 (2006). URL: <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=11481>.

9. Act on Right in Employee Inventions 29.12.1967/656. URL: <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=11477>.

ПІРАТСТВО У МЕДІА-ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Савицька І.В.

Студентка II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Глущенко Н. В.

викладач-стажист кафедри АППФЕБ ННІ права

Сумського державного університету

Питання піратства в Україні завжди стояло гостро, адже ця сфера, на нашу думку, майже не регулюється законодавством нашої держави. На жаль, висока актуальність такого напрямку злочинності і мінімальний супротив з боку законодавчого сектору ставить під сумнів міжнародну співпрацю з країнами, які активно сприяють та контролюють сферу авторського права стосовно усіх його проявів.

У всіх пост-авторитарних країнах, які стають на шлях демократії, медіа-сектор відіграє одну з найважливіших ролей для політико-соціальної комунікації – дає можливість висвітлювати події, які стають суспільним консенсусом та формують нові правила або рамки, що регулюють економічну, правову та інші сфери [1].

Законодавство України визначає телеканали, які виступають організаціями мовлення, як первинні суб'єкти суміжних прав та власники виключних майнових суміжних прав на передачі/програми, трансляцію яких вони здійснюють. Безпосередніми об'єктами права є телепередача (телерадіопередача) та програма (телерадіопрограма) [2].

Усі права організацій мовлення зазначаються в Цивільному кодексі України, Закони України «Про авторське право та суміжні права», які дають їм можливість заборонити або дозволити використання їх програм/передач іншим суб'єктам.

Важливо також визначити та підкреслити основні форми такого піратства у медіа-сфері. Павло Миколюк визначає такі форми:

1. Незаконне розповсюдження контенту (video on demand) – розповсюдження передач (або їх частин) власниками Інтернет-сайтів.

2. Незаконне розповсюдження програм – ретрансляція телеканалів власниками Інтернет-сайтів ОТТ та IPTV сервісів, провайдерами програмної послуги.